Universal Declaration of Human Rights-Koĩts-Lo (Sunuwar Language)

मुरु राइच-चिआ सुबुरागिर किन-थो

लोः ख्लेप-चि

नेल-लि मुरुआनके आँमिमि बाअ़शो नेयानेम-सि, उइत-थि मिनु फ्लाःने, प्लोल-ने माजाप-तेक राइच-चिपुकिके आदार नाम-दार, सुइ-सिन एको सुबुरागि तेइतेइमि फ्लाँःह़ार-सि, मुदाखर-खा नु सासेरसारसेरके थँकाथेलो दुम-तिके, मुरु राइच-चि मासुइथु ओलो, मुलकेम, लोः नु ब़ाचा, हिँमाहिँच नु मागाप-सि हिपिक दिपिकला ब्लोइँचा ग्लुःचा ताचा माल-बा दँशो नेल-लि सिता खापोनिपाके थुँ दुम-तिके, पाचा दाःशो, माल-शो लोः पाचा माताथु हेर माराइ लाँ माथित-तिके आ ङारमि कुयादिया लाँ रामशिकिमशाङा लाँ माखोद-मेल दे थारिथिम-लोला मुरु राइच-चि राइमा-राइच-चा माल-शो दुमतिके, रागि रागिआन दाःथेमि रिम-शो वार-चि बुके लोः रिम-शो पा बार-पाइच-चा माल-शो दुम-तिके, बुम-था रागि गिप-शि (यूएन) ङा खापोनिपोपुकिमि थँया-थार-सिपातिमि मुरुकालि माबाअ-थु मादुम-तेक मुरु राइच-चिपुकि, नेया-नेम-सि मिनु वाइँशि-मिबि मुरु दाःथेङा उइत-थि राइच-चिपुकि दँशा माइश-शा, नेःपाइश-शा गिम-पिङ-गि आम फ्लाँःहार-सिआ काःथाकाःथ रुम-देल बुम-देल आ बार-शिला नु ब्लोइँचि चेमचेर सेसेरसेरेर पा फ्लाःचा, नेपाइच-चा, तुइ-पाइच-चा, कुँगिर पाशा थेङ खिअ़शो दुम-तिके, साय-दाप रागिपुकिमि बुम-था रागि गिप-शिङा खोपोनिपापुकिआन राइच-चि मावार-सेला, माग्याम-ला दे नेल-लि कोकी पाचा माल-शो दुम-तिके,

सिता बारिचुममि

नेल-लि साय-दाप रागिपुकि नु नेल-लि खापोनिपोपुकिमि एको मुरु राइच-चिङा सुबुरागिर किन-थोकालि खुरिन-दाँखिन पा थुँमि वोइश-शा रागि गार-गिरागिङा खापोनिपोआन दाःथे रिम-पा बार-पाइच-चा सासेर-साअ़चा दे एको सुबुरागिर मुरु राइच-चि किन-थो नेल-लि खापोनिपो नु रागिकालि काः लाँः लाँगार दुम-ला दे किन-खार पाइबा ।

बाँ १.

नेल-लि मुरु बानाबोसिरे फ्लाँःहार-शो, फ्लाँजोदामजो नु नेया-नेम-सि बाअ़निमि । नेल-लि उइत-थि राइच-चि पाइश-शो इम-दामाल-दा बाअ़निमि । मेःको मुरुपुकि नेल-लिमि मिम-तेक निरि-निपसि नु सोअ़ति दुमतिके मेःपुकि 'आँम-आँमिमि रिम-शो देब्लादेम-सि बाअ़चा माल-बा ।

बौं २.

इन बाअ़शो रागि फ्लाँहार-शो बाअ़ला माबाअ़ला नेललि मुरुकालि उइत-थि राइचचि बा । मेकोमि माराइ फ्लाःदाचिम-दा, फ्लेंमा-फ्लेंसि मापोअ़बा । हेर जेम-नाबोंसि, हेर जिर, हेर सोम-दि, हेर लोः, हेर ओलो, हेर होब-नाकेंसि याम हेर निरि-निप-सि, हेर रागिशार याम हेर रुम-देलसिआ बोनिबोसि, हेर शोंफु याम हेर तेकोइ सेवालपुइँसा, नेयानेम-सिआ लाँगारमि क्योर-थेफेर-थे पाचा माताइँसिबा । नेल-लिकालि एको किन-थोमि ब्लेअ़शो लोःङा राइच-चि पुइँने चाप-तेक राइच-चि बा ।

बौं ३

नेल-लि मुरुकालि फ्लाँःहाअशा, कुचु फ्लाअ़शा ब्लोइँतेक राइच-चि बा । नेल-लिकालि फ्लाँहाअ़शा आम राइँमाराइच-चिपा ब्लोइँतक राइच-चि दुम-बा ।

बौं ४.

सुइकालि फ्लेंमाफ्लेंःसि याम वाइलि सेल-तेक, वोइतेक राइच-चि माबाअ़बा । गेनाइ, तेकाइ वाइलि लेःचा ग्याप-चा माताचा ।

बौं ५.

तेकोइ मुरुकालि बेअ़चाङा पा युअ़चा, तुप-चा, थाइच-चा, शेत गेचा माताइँसिबा । चिले-रुइना, ताशि-बिरा पा युअ़सिचाइँसि पातेक राइच-चि सुइकालि माबाअ़बा ।

बौं ६.

तोँबनातोँबआ को:सिमि सुइ सुइ मुरु उइत-थि बाअ़निमि । तेकोइ रागिमि सुइ बाअ़ला, नेल-लि मुरुकालि उइत-थि मुरुङा राइखार-सुइखार•तातेक राइच-चि बा ।

बोँ ७.

तोँब-नातोँब नेल-लिकालि का: बाअ़बा । तेकोइ माराइ क्योर-थे फेर-थे मापाथु नेल-लिकालि का: रिसियामि तोँब-नातोँब तोँ:चा माल-बा ।

बोँ ८.

सुइकालि आम रागिङा थारिथिम-लो नु तोँब-नामि गेशो राइच-चि ब्लाचा, ताअ़चा, आल-चि पाचा माताइँसेङाना तोँब-खिँ याम ङावाखिँ लाशा वारचि थो:तेक, ताअ़तेक राइच-चि बाअ़बा ।

बोँ ९

सुइ मुरुकालि आमजोअसि पा ग्याइच-चा, मिअ़चि कुलु वोइस-सिङा वोइस-सि पाचा याम रागिला ग्लुइँचा माताइँसिबा ।

बोँ १०.

तेकाइ मुरुतारि कोप-शो बुम-थेर थेँगेथेँसि, खेराखिर-चिआ खिकेपमि सुइआ पोन माबोअ़थु फ्लाँ:हार-शो तोँब-खिँ ला रोम-दागिम-दा पापाइँसितेक उइत-थि राइच-चि दुम-बा ।

बोँ ११.

१. तोँब-खिँला थेँगेच मासुइता, मादाम-मेकोम-थि युअ़सिकेर-सि, थेँगेथेँसिके खेराखेर-चि राशो तेकोइ मुरुमि आकालि माल-शो दासार-थाइँदार पुअ़शा खेखेमो दम-चा तातेक राइच-चि दुम-बा ।

२. तेकोइ मुरुकालि तेकोइ रागिङा तोँब-नातोँबमि थेँगेथेँसि, कुयादिया पाशो दे माशोःङा, मामादाकोम-थि सुइकालि थेँगेच, कुयामोदियामो, खेराखेर-चि दे देँचा माताइँसिबा, मासुइँसिबा । माराइ पा तेकोइ मुरुके थेँगेथेँसि, कुयादिया पाशो सुइँसाउङाना यो तोँब-नातोँबमि ब्लेअ़शो, देँशोकेङा शुशि युअ़सिचाइँसि पाचा, गेचा सुइमि माताइँसिबा ।

बोँ १२.

सुइआ ख्लुइश-शो लोः कोःचा, जेल-हाअ़चा, सुइआ बिबिर-जे खिँमि बो़चा, ब्लेअ़सिपाति रोअ़शा कोःचा याम माराइ-आ पिति माबाअ़थु सुइआ चासिचालिकालि सुइमि शेत गेचा माल-तुङाना नेल-लि मुरुकालि आम राइँमाराइचि, राइखार पातेक राइच-चि दुम-बा ।

बोँ १३.

१. नेल-लि मुरुकालि आम रागिङा चोच-आ गाः आम थुँः-नुसि फ्लाँहार-शा हिर-चा, गाअ़चा, बाअ़चा, लातेक-जाअ़तेक राइच-चि दुम-बा ।

२. तेकोइ मुरुकालि आम रागि बाल कोँ हेर रागि, प्लोइँतेक मिनु आम दाअ़शो खेम आम रागि लेत-तेक राइच-चि दुम-बा ।

बोँ १४.

१. नेल-लि मुरुकालि सुइमि कोप-शो थेँगेथेर-सि, शेतला ब्लोइँचा, तेकोइ हेर रागिमि बाःसि पुइँतेक, ब्लातेक, माल-तेक राइच-चि दुम-बा ।

२. बुमथा रागि गिपशिदुके क्यारिथुँ, सिसोमेसो नु जेम-दाके दुलि गेःपुकि याम खिक्योकेँसि कुयादियापुकिके थेँगेथेँसिके पितिमि एको राइच-चि आल-चि पाने माजाम-सिबा ।

बोँ १५.

१. नेल-लि मुरुकालि नेया, मुराअ़चपाति तातेक राइच-चि दुम-बा ।

२. तेकोइ मुरुकालि आम जोअ़सि, हँथे आ रागिआ नेया मुराअ़चपातिला माहेर-सिबा ङाना तेकोइ मुरुकालि आः आम जोअ़सिमि रागिङा नेया ताअ़तेक प्लोइँतक राइच-चि ला यो माहेर-सिबा ।



बौं १६.

१) जेम-नाबोंसि, रागि, रुम-देल बुम-देल याम ओलोकालि क्योर-थेफेर-थे मापाथु तेकोइ चार-वाचार-मिकालि ग्याँबे पातेक मिनु चासिचालि सेल-तेक राइच-चि दुम-बा । मिनु मोपान ग्याँबे ब्लोइ-चचि मिनु ग्याँबे फ्लाःचिमि यो उइत-थिन राइच-चि बा ।
(२) ग्योम-ले ग्योम-लि निम-फाआस थुँ, दुम-सि, बिस-सिमि सुइ-आ हिँच माकुर-थु, आम बुः जिप-शा ला ग्याँबे दुम-बा ।
(३) चासिमासि, चालिमालि रुम-देलबुम-देलडा नियानेर-सि, खादिमुदि खेश-शा बोःशो नु थेँदि, बुम-था चुन-दि मे । मे मोदे चासिमासि चालिमालिमि रुम-देलबुम-देल नु रागिला रायाराइच-चि तातेक राइच-चि वोइबा ।

बौं १७.

१. नेल-लि मुरुकालि आम गिच-चा याम बुम-था गार-शा शोँफोगिँफो खेअ़शा, साम-तेक वोइ-तेक, राइ-तेक राइच-चि दुम-बा ।
२) तेकोइ मुरुकालि आ शोँफोगिँफोला आम जोअ़सि हेँथे पा हेर-तेक फेर-तेक, रोइत-तक मापाइँसिबा ।

बौं १८.

नेल-लि मुरुकालि आम नेयानिर-सि वोइतेक, आम ताया, शेँ आल-चा पातेक ओलो, मुल-केमके फ्लाँःहार-सिडा राइच-चि बाअ़बा । एकोआ गाःमिन मेको मुरुमि आम योःशो ओलो फाइतेक फ्लाँःहार-सि, मुरु आँमि याम हेर वाँम नु गार-शा, रोम-दागिम-दा याम गिच-चाका गिमथेर पिदार नाम-दार पातेक फ्लाँःहार-सिडा काःथकाःथा आम ओलो सुइतेक, आम ओलो शेँःतेक आम थुँमि जाशो, बुःजिप-शो लोः देँतेक, नेपाइतेक, माइतेक, पिदार नाम-दार पाचा तातेक फ्लाँःहार-सिपुकि नामि ।

बौं २०.

१. नेल-लि मुरुकालि फ्लाँःहार-शा सेसेरसेरसेरआ लाँगारमि मुरु ब्लुअ़चा, चुम बाअ़चा, गिप-शिदु सेल-तेक राइच-चि दुम-बा ।
२. तेकोइ मुरुकालि खुर-माखुर-शि पा तेकोइ गिप-शिदुमि फ्लिप-चा मादुम-बा ।

बाँ २१.

१. नेल-लि मुरुकालि आँमिन याम फ्लाँःहाअ़शा योःशो पाँजेर-कोचपुकिला आम रागिङा चारुमि ब्लिप-तेक याम फाक्यो तातेक राइच-चि दुम-बा ।
२. नेल-लि मुरुकालि रागिङा रोम-दागिम-दाङा गेमागेँसिमि उइत-थि राल-मारापसि याम जाःदित-तेक राइच-चि दुम-बा ।
३. चारुआ शारि तोःतेक थँपु खापोनिपोआन थुँ, दाअ़सिमि दुम-बा । ओँदँशो थुँक्यारि फाक्योरेरि याम ओत-थि एरि मापाथु दाःथेमि चोच बाअ़शा क्यारुल दँतेक, माइतेक, ख्लेत-तेक पाइँसिबा । मिनु मोदेशो योःसिचाइँसि ख्लुइश-शा गेशो क्यारु याम मोदेशोन फ्लाँःहार-सि क्यामकेरला पाइँसिबा ।

बाँ २२.

रुम-देल बुम-देलङा सायदापके सोयासोअ़ति, रिप-दाप, रिवारमि नेल-लि मुरुकालि रुम-देल बुम-देलङा राइमारिँखाके राइच-चि दुम-बा काःथ काःथा नेल-लि माइँदँब-मुरुकालि रागिमि रागिस कोइँशिरेला याम हारे गार-गिरागिआ वार-चिमि याम नेल-लि काः काः रागिके बाअ़शोलिःशो सार-जाम कोइँसि मेकोआ नेयानेम नु फ्लाँःहार-सि वाँकोके थँपोसि कालि दुम-सिन मादुम-तेक आक-थिसि, रुम-देलसि नु मुल-केमसि राइच-चि ताअ़तेक आल-चि पातेक राइच-चि दुम-बा ।

बाँ २३.

१. नेल-लि मुरुकालि गेः पातेक, आम थुँरे आम बुःजिप-सिमि गेमागेँसि योःतेक नु गेः पाचाकालि गार-चाङा राचा-ङा मिनु आम दुम-सि योम-थि ताअ़तेक ब्लातेक मिनु गेः माबाअ़शो शिलारिला राइसितेक राइच-चि बा ।
२. नेल-लि मुरुकालि खिरो क्योर-थेफेर-थे मापाथु गेःआ पितिमि उइत-थि थिः, गाल-थि तातेक राइच-चि बा ।

३. गेः पाइ-बा नेल-लि मुरु नु आ चासिचालिकालि जाचाफेचा, गाब-चाङा थिः, गाल-थि ताअ़तेक ब्लातेक राइच-चि दुम-बा । माल-दानु रुम-देल-सि राइच-चिला याम मोदँशोन हेर जुँफाल-ला मेकोके थाइमाथाँसिके राइच-चि दुम-बा ।
४. नेल-लि मुरुकालि आ राइच-चि राइच-चा, गेः पाइब मुरुआन आम गिप-शिदु सेल-तेक मिनु मेको गिप-शिदुमि ब्लिप-तेक राइच-चि दुम-बा ।

बौँ २४.

नेललि मुरुआनकालि दुम-सि, गार-सि, आमजोअ़सि पा गेः पाचा नु नाःखेम चोच नु गाल-थि काःथकःथानु गेः पाशोङा थिँ, गाल-थि ताअ़चा नु दाशोनु नाइतेक राइच-चि बाअ़बा ।

बौँ २५.

१. नेल-लि मुरुआनके, आइ-के नु आइँके चासिचालिआन खारातिरा नु काइलिरिम-लिआ पितिमि जाचा, फेअ़चा, बाअ़चा नु रोल-चा क्याइँचा, पाइँचा, नु माल-दाखोइङा रुम-देल बुम-देलपुकि नु दामदार-सि पा ब्लोइँतेक राइच-चि बाअ़बा । मिनु गेः माबाअ़बा, रोइ पा गे पाने माचाब-बा, खाल-पाखाल-पि दुम-शा माराइ पाने माचाप-थु रोक-लोलो दुम-शोनु कोःबा थाइँबा राइमाराइँसिके राइच-चि बाअ़बा ।
२) मामा नु आलआनकालि रिम-शो पा कोःतेक नु थाइँतेक राइच-चि दुम-बा । ग्याँबे दुम-शा नु मादुम-थु थिशो नेल-लि आलआनके यो जातेक, तुःतेक, नु ब्लोइँतेक राइच-चि दुम-बा ।

बौँ २६

१) नेल-लि मुरुआनकालि शेँःशिचाम-सि पातिक राइच-चि दुम-बा । माराइ माबाअ़ता ङाना यो केत माथाप-थु थायाथेँसिकोम-थि शेँःसिचाम-सि पातिक राइच-चि दुम-बा । नेल-लि थायाथेँशि शेँःसिचाम-सि पाचाकालि ग्युप-शो पा ताअ़चा ताइँसिबा मिनु शुशान शेँःसिचाम-सि पाइबाकालि आःजोस कोःस शेँःसिचाम-सि ताअ़तिक राइच-चि दुम-बा ।
(२) सेस-सेब्लेअ़से, मुरुके फुइलि थेँपोस नु मुरु राइच-चि मिनु मुरुकालि माबाअ़थु मादुम-तेक फ्लाँःहार-सिके सेवालपुइँसिकालि रिम-शो पातेकगे शोलाअ़चि दुम-बा । सेस-सेब्लेअ़सेमि



नेल-लि रागि, जेम-नाबोंसि नु ओलोसि हुल-मापुकि दा:थे गार-शादुशा, गार-मुशा मिनु वार-चिबु पा फ्लाचा तुइपाइच-चा नु बुम-था रागि गिप-शिदुके सासेरसेरसेर रिम-पा वोइतेक कोइँशिरेलापुकिकालि डोइँति बार-पाइच-चा वार-चि पाइबा ।
(३) आम चासिचालिकालि गेतेक सेस-सेब्लेअसे यो:तेक राइच-चि मामापापोकालि दुम-बा ।

बों २७

१. नेल-लि मुरुकालि एबोचके मुल-केम पातेक, तातेक, कोइँतेके नु शेल-तेक राइच-चि दुम-बा ।
२) नेल-लि मुरुकालि आम चेल-चेलसि, ब्लेमाब्लेअसि, रेमुब्लेमुपुकि राइतेक राइच-चि दुम-बा ।

बों २८

नेल-लि मुरुआनके आम रुम-देल बुम-देल नु गार-गिरागि नेल-लिमि एको किन-थोमि गेशो ब्लेअशो राइमाराइँसि तातिक, ताअतिके राइच-चि दुम-बा ।

बों २९

१) नेल-लि मुरुआनके आम रुम-देल आ पिति आँकिर-हेम-किर दुम-बा । मेकेरे बाशा ला ब्लोइँने पाने चाब-सिबा ।

(२) आम राइच-चि नु फ्लाँ:हार-सिके आल-चि पाशोनु नेल-लि मुरुमि हेरआन राइच-चि नु फ्लाँ:हार-सिके यो आदारनाम-दार पाचा माल-बा । आमके राइच-चि नुँ ब्लोइँचि प्लोइँचाकालि मिनु रिमाचेमा नु सेवालगावाल ताअशोनु थारिथिम-लोमि गाअशो राइच-चिगा:मि बाअचा माल-बा ।
३) एको राइच-चि नु फ्लाँ:हार-सिकालि बुम-था रागि गिप-शि थारिथिम-लोमि बाअशो जेम-दा सिसोमेशोकालि लाअचा माताइँसिबा ।

बों ३०

तेकोइ रागिमि याम सुकुइमि एको किन-थोमि गेशो राइच-चिकालि दिम-शा ख्लाअ़शा तेकोइ दुःलि लोः, गेः पाचा माताइँसिबा ।

(१० डिसेम्बर, १९४८ मि बुम-था रागि गिप-शीबदुके सिताचुमला नेल-लिमि बुःजिप-शो)



